

„Boldogok a szelídek”

Nem volt szükség a fejlődélméletre ahhoz, hogy ismerjük a létért való küzdelem félelmes törvényszerűségét. Az állatvilágban a fejlettebb, az erősebb egyedek és fajok maradnak fenn, a gyöngék pusztulásra vannak ítélve. Mintha ugyanígy lenne ez az ember történelmében is, tele háborúkkal és hódításokkal. A hatalmasokkal szemben pedig ott találjuk az elnyomottakat és a leigázottakat. Nem sokban különbözik ettől az egyének élete: aki ügyesebb, élelmesebb, erősebb, sőt erőszakosabb; aki gátlástalanul érvényesíti saját érdekeit akár mások rovására is, az lesz vagyonos, sikeres; aki ügyetlenebb vagy tehetetlenebb, netán lustább vagy élheterlenebb, az menthetetlenül peremre szorul. — Nem élettől elrugaszkodott naiv nézetet tükröz-e a zsoltáros szava, amelyet Jézus a nyolc boldogságban idéz: „Boldogok a szelídek, mert övék lesz a föld”?

Sokan leírták: az élet harc, legkegyetlenebb változatában „mindenki harca mindenki ellen”, ahogy Thomas Hobbes fogalmazta. Már a kereszténység előtt megjelent, Jézus tanításában pedig határozott alakot öltött azonban egy másik felismerés: a valódi harc nem kívül folyik, egyének vagy embercsoportok között, hanem a bensőkben, a „szívünkben” zajlik. Az embernek elsősorban önmagával kell megküzdenie, hogy „nemes szívű”, emberséges emberré válhasson. Csak az erények útján válhatunk emberré, ez pedig nem érhető el másként, csak önmérséklet, sőt lemondás és önfegyelem; türelem, sőt megértés és megbocsátás; a másik elfogadása, sőt megértése és szeretete által. Ennek elérésében pedig különösen nagy a felelőssége a vallásoknak: az erőszak és a bosszú, vagy pedig a szelídség és a megbocsátás ethoszát hirdetik-e.

Sokan kétségbe vonják, hogy az emberiség története valamiféle fejlődést mutat. Bizonyos szempontból kétségtelenül igen: a mai tudomány és technika összehasonlíthatatlanul fejlettebb minden korábnál. Más szempontból azonban egyre nyilvánvalóbb: amíg az ember nem lesz úrrá az egoizmuson, az erőszakon, a mások kárára történő önérvényesítésen, addig növekvő technikai hatalma inkább veszélybe sodorja, mint boldogulását szolgálja.

Vad és kegyetlen korban rajzolta meg Jézus nyomán a békeségszerző ember alakját Szent Bernát: „A békés ember az, aki a jót jóval viszonzza, és lehetőség szerint senkinek sem okoz kárt. A türelmes ember a rosszat nem viszonzza rosszal, és képes elviselni azt is, aki terhére van. A békeségszerzők viszont a rosszat jóval viszonzják, és készek arra is, hogy segítségére legyenek azoknak, akik a terhükre vannak.”